

**1934-2009:
75 ΧΡΟΝΙΑ
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ
Ο ΧΡΟΝΟΣ
ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΤΑΙ
ΑΝΑΛΛΟΙΩΤΟΣ**

ΕΠΙΜ. Γ. ΚΑΛΛΙΝΗΣ,
Ε. ΧΑΣΑΠΗ, Β.
ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ,
ΕΚΔ. ΙΑΝΟΣ, 2010,

Πρόκειται για μια περιήγηση σε κείμενα και εικόνες που καταγράφουν την παρουσία του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στην εκπαιδευτική και κοινωνική πραγματικότητα της πόλης από το 1934, έτος ίδρυσής του, μέχρι σήμερα, μια παρουσία ακόμη διακριτή. Ξεφυλλίζοντας κανείς αυτό το Λεύκωμα γίνεται κοινωνός της πολύπλευρης δραστηριότητάς του: Γνωρίζει τον ιδρυτή του ΠΣΠΘ, τον σπουδαίο αγωνιστή του εκπαιδευτικού δημοτικισμού Αλέξανδρο Δελμούζο και παράλληλα θαυμάζει το κτήριο, ένα έργο τέχνης του μεγάλου έλληνα αρχιτέκτονα Δημήτρη Πικιώνη. Ενημερώνεται για το περιοδικό που εξέδιδε το Πειραματικό Σχολείο, τα "Χρονικά" και την πολύχρονη κυκλοφορία του. Τέλος, γνωρίζει τα πρόσωπα των μαθητών, των νηπιαγωγών και των δασκάλων, των καθηγητών, των διευθυντών και των εποπτών που με το έργο, τις πρωτότυπες ιδέες, τα οράματα και τη δημιουργικότητά τους αποτύπωσαν όλα αυτά τα χρόνια την ταυτότητα αυτού του ιστορικού και πρωτοπόρου σχολείου.

Κριτικές – Παρουσιάσεις

Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Το φυτώριο των οραματιστών

Σοφία Νικολαΐδου, Το φυτώριο των οραματιστών, "Τα Νέα"/ "Βιβλιοδρόμιο", 4.12.2010

1934-2010: το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έγινε 76 χρονών. Το σχολείο που ίδρυσε ο Δελμούζος, το σχολικό κτίριο που έκτισε ο Πικιώνης, το δημόσιο σχολείο που εκδίδει επιστημονικό περιοδικό γαλούχησε ποιητές, πανεπιστημιακούς δασκάλους, πολιτικούς. Ένα δημόσιο σχολείο παράγει μορφωτικό έργο που πολλά ιδιωτικά θα ζήλευαν.

Τι κοινό έχουν ο Μανόλης Αναγνωστάκης με τον Νίκο Ασλάνογλου; Ο Δ.Ν. Μαρωνίτης με τον Μιχάλη Σετάτο, τον Βασίλη Κάλφα, τον Γιώργο Κεχαγιόγλου, τον Σπύρο Μαρκέτο, τον Παναγιώτη Δόικο; Ο Στέλιος Νέστωρ με τον Κρίτωνα Αρσένη; Ο Πέτρος Θέμελης με τον Χαράλαμπο Μπακιρτζή; Ο Αργύρης Μπακιρτζής με τον Νικόλαο Σαχίνη; Ο νέος πρύτανης του ΑΠΘ Γιάννης Μυλόπουλος με τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Δημήτριο; Είναι όλοι τους απόφοιτοι του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Στο σχολείο που οραματίστηκε ο φωτισμένος παιδαγωγός Αλέξανδρος Δελμούζος δίδαξαν ποιητές (Θέμελης, Παυλέας), εικαστικοί (Ρέγκος, Κασόλας, Παραλής) και επιστήμονες, οι οποίοι στη συνέχεια εργάστηκαν ως πανεπιστημιακοί δάσκαλοι (Τσολάκης, Βαρμάζης, Τοκατλίδου, Κούκουρα). Ο κατάλογος των ονομάτων επιφανών αποφοίτων και διαπρεπών διδασκόντων είναι ατελείωτος.

Το Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) είναι πλέον 76 ετών. Η επέτειος των 75 χρόνων του γιορτάστηκε με μια ιδιαίτερος φροντισμένη έκδοση, η οποία διασώζει φωτογραφικά τεκμήρια σχολικής ζωής από την ίδρυση του σχολείου ως σήμερα. Επίσης παρουσιάζει σπάνιο εκπαιδευτικό υλικό το οποίο προέρχεται από κινηματογραφικές ταινίες οκτώ μιλιμέτρ που καλύπτουν τη σχολική ζωή από το 1958-1966. Το φωτογραφικό υλικό αντικρύζεται με κείμενα που υπογράφουν διδάσκοντες και μαθητές του σχολείου, αλλά και ιδρυτικές μορφές του. Τα δημοσιευμένα κείμενα προέρχονται από τη σχετική βιβλιογραφία και το περιοδικό του σχολείου, Χρονικά. Ορισμένα κείμενα γράφτηκαν ad hoc, έπειτα από πρόσκληση του Πειραματικού. Την επιμέλεια του εγχειρήματος ανέλαβαν, με ιδιαίτερη φροντίδα, τρεις φιλόλογοι του σχολείου: ο Γιώργος Καλλίνης, η Ευσεβία Χασάπη (σύμβουλος φιλολόγων πλέον) και ο Βασίλης Χατζηβασιλείου (πρώην διευθυντής του ΠΣΠΘ).

Ο εξαιρετικά φροντισμένος τόμος χωρίζεται σε οκτώ μέρη: 1. Ένας μεγάλος παιδαγωγός (αφιερωμένο στο όραμα του Δελμούζου για το σχολείο). 2. Ένα έργο τέχνης (αφιερωμένο στον σχεδιασμό του σχολικού κτιρίου από τον Πικιώνη). 3. Το περιοδικό «Χρονικά». Η αλληλουχία του χθες και του σήμερα (αφιερωμένο στο ομώνυμο επιστημονικό και παιδαγωγικό περιοδικό που εκδίδει το σχολείο). 4. Η

ομορφιά της γνώσης(περιέχονται μαθητικά κείμενα και διδακτικοί προβληματισμοί). 5. Η γνώση της ομορφιάς(παρουσιάζονται ποικίλες εκδηλώσεις του σχολείου). 6. «Τις ημέρες μου άθροισα»(παρουσιάζεται η σχολική ζωή: εκδρομές, αποφοιτήσεις, αλλά και μαρτυρίες για διάφορα περιστατικά κ.λπ.). 7. Υστερόγραφο: σπουδή μνήμης(με κείμενα των Δ.Ν. Μαρωνίτη, Μανόλη Αναγνωστάκη, Ντίνου Χριστιανόπουλου, Αρχιεπισκόπου Αμερικής Δημήτριου, Κώστα Ζουράρι, Γιάννη Μπουτάρη, Φώτη Χρυσομάλλη, Γιώργου Μπάρμπα). 8. Πρόσωπα : καταλογογραφούνται επόπτες, διευθυντές, καθηγητές, δάσκαλοι, νηπιαγωγοί και απόφοιτοι του σχολείου μέχρι σήμερα. Είναι χαρακτηριστική για τη ζωή αυτού του σχολείου, η μαρτυρία του καθηγητή σήμερα στο ΑΠΘ, Χρίστου Τσολάκη που θυμάται ότι: «Την 28η Μαρτίου 1968 κατά την ώρα της κριτικής της δειγματικής διδασκαλίας, την οποία είχαν παρακολουθήσει (...) οι φοιτητές, ο τότε διευθυντής του σχολείου, διορισμένος από τη δικτατορία, με τρόπο αυταρχικό μου αφήρεσε τον λόγο, ενώ μιλούσα για τον ιδρυτή του Πειραματικού Αλέξανδρο Δελμούζο (...). Σημειώνω ότι η διδασκαλία, σύμφωνα με την παράδοση του σχολείου είχε κυλήσει στη δημοτική γλώσσα και όχι στην καθαρεύουσα, όπως επέβαλλε ο διευθυντής και η δικτατορία. Οι φοιτητές χάρηκαν και τη χειροκρότησαν. Ο διευθυντής εξοργίστηκε».

Μελετώντας τον τόμο, ο αναγνώστης δεν περιηγείται απλώς στην ιστορία της εκπαίδευσης μέσα από ένα παραδειγματικό δημόσιο σχολείο. Βλέπει ένα ιστορικό σχολείο ζωντανό, ένα φυτώριο επιστημόνων, καλλιτεχνών, πολιτικά παρόντων πολιτών στη ζωή της χώρας. Την επόμενη φορά που κάποιος από μας θα επαινέσει ένα δημόσιο σχολείο με τη φράση «λειτουργεί σαν ιδιωτικό», ας σκεφτεί ότι η ιστορία της εκπαίδευσης- εν μέρει και η ιστορία ενός κράτους - γράφεται, πρωτίστως, από τα δημόσια σχολεία που παράγουν μορφωτικό έργο. Το καλό δημόσιο σχολείο είναι το πιο σοβαρό αγαθό που μπορεί να προσφέρει αυτή η ρημαγμένη χώρα στους πολίτες της.

Το NF διαβάζει... «1934-2009, 75 χρόνια Πειραματικό, Ο χρόνος επισκέπτεται αναλλοίωτος»

Απόστολος Κρητικός στο NewsFilter, Μάιος 12, 2010

Δεν είναι αλήθεια πως για χώρους που έχουμε περάσει μόνον όμορφες στιγμές, αρεσκόμεστε να μιλάμε. Είναι μια παρανόηση που γίνεται συχνά. Ότι δηλαδή το κέφι, η ξεγνοιασιά, η βολή, οι ευκολίες, οι χαρές, ορίζουν ένα περιβάλλον ως εγκάρδιο και ευχάριστο. Είναι άστοχο και λάθος.

Εγώ ξέρω έναν χώρο που δεν πέρασα μονάχα όμορφες στιγμές, που δεν ήταν πάντοτε ευχάριστος, και που με δυσκόλεψε, αρκετές φορές. Κάποτε μάλιστα με αποκαρδίωσε. Μα αν μου ζητήσετε να σας μιλήσω για αυτόν τον χώρο θα θυμηθώ χαρούμενα πρόσωπα, εκδρομές, περιπάτους, ενδιαφέρουσες συζητήσεις και ερεθίσματα. Πολλά ερεθίσματα, που κάποτε έμοιαζαν ανούσια, στημένα. Μα τα ξαναθυμήθηκα αργότερα και κατάλαβα πολλά.

Το Πειραματικό Σχολείο Α.Π.Θ. αποτέλεσε τη σχολική μου στέγη για τα χρόνια του Γυμνασίου και του Λυκείου...

Δεύτερο σπίτι δηλαδή γιατί από ένα σημείο και μετά πιο πολύ με έβλεπε το Πειραματικό παρά το σπίτι μου. Εκεί έμαθα να γράφω εκθέσεις, διδάχθηκα μαθηματικά, αρχαία, φυσική, λογοτεχνία και ένα κάρο άλλα «ανούσια», όπως τα λέγαμε τότε, μαθήματα. Εκεί είδα για πρώτη φορά θέατρο, έκανα βιβλιογραφική εργασία, έλαβα μέρος σε στρογγυλή τράπεζα, παρουσίασα σε κοινό. Εκεί ήρθα για πρώτη φορά σε επαφή με υπολογιστή και αποφάσισα ότι θέλω να μάθω περισσότερα για αυτόν.

Αν το σκεφθώ καλύτερα το Πειραματικό Σχολείο ευθύνεται για τους δύο μεγαλύτερους εθισμούς μου. Τους υπολογιστές και τον καφέ. Ευθύνεται όμως και για κάτι ακόμη, που οι περισσότεροι δε θα μπορούσατε καν να φανταστείτε. Για αυτό εδώ το site. Γιατί αν δεν είχα γνωρίσει τον asynadak στο Πειραματικό Σχολείο, αν δεν είχαμε μοιραστεί την ίδια αγάπη για τους υπολογιστές, αν δεν είχαμε χάσει ώρες ολόκληρες να συζητάμε για ακαταλαβίστικα τεχνικά θέματα (συνήθεια που προβληματίζε, θυμάμαι, τους γονείς μας), το Newsfilter.gr μπορεί να μην είχε δημιουργηθεί ποτέ. Ή ακόμη κι αν είχε δημιουργηθεί, δεν θα ήταν σίγουρα το ίδιο.

Παρόμοιες αναμνήσεις με αυτές που σας περιέγραψα παραπάνω μπορείτε να βρείτε συγκεντρωμένες στο λεύκωμα «1934-2009, 75 χρόνια Πειραματικό, Ο χρόνος επισκέπτεται αναλλοίωτος» που επιμελήθηκαν μέλη του διδακτικού προσωπικού του σχολείου και εκδόθηκε από τις εκδόσεις Ιανός.

Άννα Αγγελουπούλου,

Ένα λεύκωμα-περιήγηση στις εικόνες της ιστορίας ενός εμβληματικού σχολείου της ιστορίας της νεοελληνικής εκπαίδευσης! Ένα σχολείο-"φαντασιακή" κοινότητα για τη Θεσσαλονίκη! Ελπίζω το λεύκωμα αυτό να μη σηματοδοτεί και το τέλος του ιστορικού σχολείου... Το 2010 ήταν η χειρότερη χρονιά που έζησα στο σχολείο...Είχε, όμως, ένα καλό: με έφερε πιο κοντά σε συναδέλφους με τους οποίους μοιραστήκαμε τις ίδιες αγωνίες...Αλλά, για το Πειραματικό θα μιλήσουμε μια άλλη φορά...Απλά και μόνο, σας διαβεβαιώνω ότι το Πειραματικό που εγώ γνώρισα ήταν πράγματι Σχολείο... Όμως, θα παραμείνει;

Έγραψα τη βιβλιοπαρουσίαση, που ακολουθεί, με αληθινή αγάπη για το σχολείο στο οποίο υπηρέτησα από τις 30 Ιουνίου του 2000 έως τις 25 Νοεμβρίου του 2010. Με αληθινή αγάπη επιμελήθηκαν το λεύκωμα και η Ευσ. Χασάπη, Γ. Καλλίνης και Βασ. Χατζηβασιλείου, τρεις φιλόλογοι που άφησαν το στίγμα τους στο σχολείο.

Η βιβλιοπαρουσίαση δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Φιλόλογος, τεύχος 142 (Οκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος 2010), σ. 685-689.

...Στην πρώτη σειρά κάθονται και στη δεύτερη στέκονται οι καθηγητές, και ακριβώς πίσω τους βρίσκονται οι μαθητές. Όλοι φορούν κοστούμια. Το ύφος σοβαρό, καρφωμένο στο κενό. Ελάχιστοι από αυτούς φαίνεται ότι προσπαθούν να χαμογελάσουν. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος έχει ήδη ξεκινήσει στην Ευρώπη...Είναι η επίσημη αναμνηστική φωτογραφία των πρώτων δεκαεννέα μαθητών-ήταν μόνο αγόρια- που αποφοίτησαν τον Ιούνιο του 1940 από το τότε

εξατάξιο Γυμνάσιο του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ένα νέο ακόμα σχολείο, αφού είχε ιδρυθεί μόλις το 1934 από τον οραματιστή παιδαγωγό Αλ. Δελμούζο...

...Ο φιλόλογος Β. Δεδούσης με ατσαλάκωτο κοστούμι και γραβάτα, κρατώντας λευκό μαντήλι στο αριστερό χέρι, κάθεται στη βάρκα ανάμεσα σε μαθητές του Γυμνασίου, άλλοι από τους οποίους φορούν μαγιώ και άλλοι κοντά παντελονάκια. Ένα χαρούμενο στιγμιότυπο από καλοκαιρινή εκδρομή του σχολείου στην Κρήνη το 1944. Ο πόλεμος έχει τελειώσει για την Ελλάδα. Πλατιά τα χαμόγελα των παιδιών που ετοιμάζονται να βουτήξουν και να χαρούν τη θάλασσα, συγκρατημένο το μειδίαμα του καθηγητή...

...Φωτογραφία από την παράσταση του έργου Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη του φιλόλογου Δ. Καρασώτου για τη γιορτή της 25ης Μαρτίου 1949. Διακρίνονται τα σκηνικά, φιλοτεχνημένα από τους μαθητές υπό την καθοδήγηση του καθηγητή Καλλιτεχνικών του Σχολείου και γνωστού ζωγράφου Πολύκλειτου Ρέγκου.

...Στιγμιότυπα από εκδρομές των τάξεων του Δημοτικού στην εξοχή κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960. Οι εικόνες μοιάζουν με πίνακες ιμπρεσιονισμού. Ανέμελα παιδιά σε λουλουδιασμένα λιβάδια και σε χωράφια της εποχής του θερισμού, χαρούμενες παιδικές παρέες υπό τη σκία των δένδρων, στεφάνια και μπουκέτα από αγριολούλουδα, ψάθινα καπέλα και καλάθια...

...Φωτογραφία από το ανθοκήπιο της πάνω αυλής του Σχολείου. Οι μαθήτριες και οι μαθητές της Β' τάξης του Δημοτικού του σχολικού έτους 1951-52 χαρίζουν αθώα χαμόγελα στο φακό. Όλες και όλοι φορούν ποδιές και κρατούν ποτιστήρια. Κοντοκουρεμένα τα κεφάλια των αγοριών, λευκές κορδέλες στα μαλλιά των κοριτσιών...

... Μαθητές του Γυμνασίου παίζουν αμέριμνοι στη χιονισμένη αυλή του σχολείου. Οι σκηνές με τα παιχνίδια στο χιόνι, που έχει αποθανατίσει ο φακός το 1962, θυμίζουν εικόνες από τους πίνακες του Φλαμανδού ζωγράφου του 16ου αιώνα Π. Μπρέγκελ, του Πρεσβύτερου.

...Φωτογραφία από εκδρομή στη Θάσο το 1965. Ο νέος τότε φιλόλογος Χρ. Τσολάκης, που θα άφηνε το στίγμα του στην ιστορία του Σχολείου για τις χαρισματικές διδασκαλίες, κοιτάζει με ελπιδοφόρο χαμόγελο το φακό. Πίσω του απλώνεται η λαμπερή θάλασσα...

Τα παραπάνω είναι λίγα από τα πολλά φωτογραφικά στιγμιότυπα που θα συναντήσει ο αναγνώστης ξεφυλλίζοντας τον καλαίσθητο τόμο των εκδόσεων Ιανός με τον τίτλο 1934-2009. 75 χρόνια Πειραματικό. Ο χρόνος επισκέπτεται αναλλοίωτος. Και πράγματι στις σελίδες αυτής της έκδοσης ο χρόνος επισκέπτεται “αναλλοίωτος” και καλεί τον αναγνώστη σ’ ένα συναρπαστικό ταξίδι στο απώτερο και εγγύτερο παρελθόν ενός ιστορικού σχολείου, του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η έκδοση περιέχει φωτογραφίες που αποτυπώνουν εικόνες από όλες τις πλευρές της πλούσιας σχολικής ζωής του Πειραματικού, εικόνες-ματιές στη δράση των μαθητών και των διδασκόντων μέσα και έξω από τις αίθουσες διδασκαλίας, εικόνες-βλέμματα στις διάφορες φάσεις της ιστορίας του Σχολείου, εικόνες-προσωπογραφίες εκπαιδευτικών που αφιέρωσαν τη ζωή τους στο παιδαγωγικό έργο, εικόνες που ακινητοποιούν τις στιγμές του παρελθόντος, εικόνες που διατηρούν αναλλοίωτο ό,τι χάνεται, αλλάζει, ή μεταμορφώνεται με το πέρασμα του χρόνου.

Οι τρεις επιμελητές της έκδοσης, ο φιλόλογος Βασίλης Χατζηβασιλείου-καθηγητής στο Σχολείο από το 1987 και διευθυντής από το 2000 έως το 2009-, η νυν σχολική σύμβουλος των φιλόλογων Ευσεβία Χασάπη-καθηγήτρια τις περιόδους 1988-1991, 1996-2003 και υποδιευθύντρια του Σχολείου από το 2003 έως το 2008-και ο φιλόλογος Γιώργος Καλλίνης που υπηρετεί στο Σχολείο από το 1999, αξιοποίησαν αριστοτεχνικά πλούσιο φωτογραφικό και εικονογραφικό υλικό με σκηνές της σχολικής ζωής και συνέθεσαν ένα εξαιρετικό έργο, στο οποίο “αιχμαλωτίζουν” το χρόνο και διασώζουν μνήμες από την κοινότητα ενός υποδειγματικού εκπαιδευτικού ιδρύματος.

Πιο συγκεκριμένα, στον ογκώδη τόμο της έκδοσης συμπεριλαμβάνονται: προσχέδια του σπουδαίου αρχιτέκτονα Δημ. Πικιώνη που σχεδίασε το κτίριο του Πειραματικού Σχολείου, ένα εμβληματικό οικοδόμημα για την ιστορία της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής, και φωτογραφίες με τις επεκτάσεις του κτιρίου σε διάφορες χρονικές περιόδους, αναμνηστικές φωτογραφίες των τάξεων του σχολείου με τους μαθητές, δασκάλους και καθηγητές τους, εικόνες με τα εξώφυλλα και τις εκτυπωτικές μήτρες των πρώτων τευχών του περιοδικού του Σχολείου Χρονικά, της ιστορικής έκδοσης της πρώτης περιόδου (1947-1966) αλλά και τευχών της επανέκδοσης του περιοδικού (επανεκδόθηκε το 1992 και συνεχίζει να εκδίδεται έως σήμερα), φωτογραφίες από τις περίφημες θεατρικές παραστάσεις και διάφορες άλλες πολιτιστικές-καλλιτεχνικές δραστηριότητες του Σχολείου (μουσικές συναυλίες, χορωδίες, εκθέσεις ζωγραφικής), εικόνες από προγράμματα αυτών των εκδηλώσεων, ζωγραφίες και εικόνες από τετράδια μαθητών, φωτογραφίες από εκπαιδευτικές εξορμήσεις και εκδρομές σε ιστορικούς τόπους και πολιτιστικά μνημεία της Ελλάδας, φωτογραφίες από διάφορες όψεις της σχολικής ζωής (γιορτές, υποδειγματικές διδασκαλίες στους φοιτητές, τελετές αποφοίτησης, κ.ά.) και τέλος, φωτογραφίες από εκπαιδευτικούς και μαθητές του Σχολείου.

Τη βάση του υλικού που κοσμεί τις σελίδες της έκδοσης αποτέλεσαν κυρίως φωτογραφίες και εικόνες από το παρελθόν του Σχολείου. Οι επιμελητές ωστόσο επέλεξαν και αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες από τις σχολικές δραστηριότητες της σύγχρονης εποχής, της πρώτης δεκαετίας του 21ου αιώνα, για να δείξουν ότι το Σχολείο συνεχίζει την παράδοση του παρελθόντος και πορεύεται με συνέπεια στο παρόν, προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις ανάγκες των νέων συνθηκών.

Όπως μας πληροφορεί ο Β. Χατζηβασιλείου στον Πρόλογο του έργου, οι επιμελητές αναζήτησαν και ανακάλυψαν το μέχρι τώρα άγνωστο υλικό της έκδοσης στο αρχείο ή σε διάφορα σημεία του κτιριακού συγκροτήματος του Σχολείου, αλλά και στις προσωπικές συλλογές παλιών διδασκόντων και αποφοίτων. Το υλικό αποδείχτηκε πραγματικά σπάνιο και πολύτιμο. Για παράδειγμα, οι μικρού μήκους κινηματογραφικές ταινίες με σκηνές από τη σχολική ζωή της περιόδου 1958-1966, που βρέθηκαν τυχαία σε κιβώτια στο εργαστήριο της Φυσικής και της Χημείας και ψηφοποιήθηκαν με φροντίδα του Σχολείου. Κάποιες από τις σκηνές αυτών των ιστορικών ταινιών, οι οποίες αποτελούν ανεκτίμητο πρωτογενές υλικό για την ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνονται στον παρόντα τόμο. Ο ίδιος ωστόσο επισημαίνει ότι η έκδοση δεν επιδιώκει να παρουσιάσει με αντικειμενικό λόγο όλες τις φάσεις της ιστορίας του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το έργο, δηλαδή, δεν είναι μία διεξοδική ιστορική εργασία-μελέτη,

αλλά αποτελεί κυρίως ένα φωτογραφικό λεύκωμα που μπορεί να γίνει αφητηρία και πηγή έρευνας για τους μελλοντικούς ιστορικούς.

Εκτός όμως από το πλούσιο φωτογραφικό και εικονογραφικό υλικό, ανθολογούνται και κείμενα ανθρώπων που είχαν ενεργό ρόλο στη ζωή και την ιστορία του Σχολείου. Πρόκειται για κείμενα που όχι μόνο εμπλουτίζουν και πιστοποιούν το φωτογραφικό υλικό, αλλά και κείμενα που σκιαγραφούν και μεταφέρουν αφηγηματικές “εικόνες” για τη δράση της σχολικής κοινότητας. Κείμενα που αφηγούνται στιγμές από το παρελθόν με την οπτική του συντάκτη τους, κείμενα που μιλούν για τους σκοπούς του Σχολείου και το παιδαγωγικό όραμα του ιδρυτή του, κείμενα που τονίζουν τη σημασία του κτιρίου ως έργο τέχνης, κείμενα-σχόλια που μεταφέρουν βιώματα και εμπειρίες διδασκόντων και μαθητών, κείμενα που μεταδίδουν συγκίνηση και ανακαλούν αναμνήσεις, ατομικές και συλλογικές, αποδεικνύοντας ότι το Πειραματικό υπήρξε και συνεχίζει να αποτελεί όχι μόνο ένα αληθινό Σχολείο, αλλά και μία “φανταστική κοινότητα” στην ιστορία της Θεσσαλονίκης. Τα περισσότερα από αυτά τα κείμενα αντλήθηκαν από το περιοδικό Χρονικά, κάποια γράφτηκαν ειδικά για την έκδοση ύστερα από πρόσκληση σε παλιούς μαθητές και διδάσκοντες, ενώ μόνο λίγα προέρχονται από τη σχετικά μικρή βιβλιογραφία για το Σχολείο.

Οι φωτογραφίες του λευκώματος και τα κείμενα ταξινομούνται από τους επιμελητές σε επτά θεματικές ενότητες που φέρουν ποιητικούς τίτλους για να θυμίζουν ότι η ποίηση είχε πάντα σημαντικό ρόλο στη ζωή του Σχολείου. Άλλωστε, οι ποιητές Γιώργος Θέμελης και Σαράντος Παυλέας ήταν από τους πρώτους φιλολόγους που δίδαξαν στο Σχολείο, ενώ κάποιοι από τους μαθητές τους έγιναν ποιητές, όπως ο Μανώλης Αναγνωστάκης και ο Αλέξης Νίκος Ασλάνογλου (ποιήματα και των τεσσάρων ανθολογούνται στην έκδοση).

Η πρώτη ενότητα με τίτλο Ένας μεγάλος παιδαγωγός είναι αφιερωμένη στον ιδρυτή του Σχολείου, τον Αλέξανδρο Δελμούζο. Η δεύτερη ενότητα με τίτλο Ένα έργο τέχνης έχει ως θέμα το κτίριο του Σχολείου και τον αρχιτέκτονά του, τον Δημήτριο Πικιώνη. Η τρίτη ενότητα με ενδεικτικό τίτλο Το περιοδικό Χρονικά. Η αλληλουχία του χθες και του σήμερα αναφέρεται στην έκδοση του περιοδικού του Σχολείου. Η τέταρτη ενότητα με τίτλο Η ομορφιά της γνώσης περιέχει φωτογραφίες και κείμενα για τα μαθήματα και τις διδασκαλίες. Η πέμπτη ενότητα με τον τίτλο Τις ημέρες μου άθροισα παρουσιάζει στιγμές από διάφορες όψεις της σχολικής ζωής, κυρίως από θεατρικές παραστάσεις, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και εκδρομές του Σχολείου. Η έκτη ενότητα με τίτλο Υστερόγραφο. Σπουδή μνήμης περιλαμβάνει συγκινητικές αφηγήσεις με προσωπικά βιώματα και μαρτυρίες. Η έβδομη ενότητα με τίτλο Πρόσωπα περιέχει φωτογραφίες προσώπων και χρονολογικούς καταλόγους με τα ονόματα των εποπτών, των διευθυντών και όλων των διδασκόντων (νηπιαγωγοί, δάσκαλοι, καθηγητές) που υπηρέτησαν και συνεχίζουν να υπηρετούν στο Σχολείο, ενώ στο τέλος παρατίθεται και ένας κατάλογος με τα ονόματα των αποφοίτων του Σχολείου από το 1940 έως το 2009.

Θα ήταν επίσης παράλειψη να μην αναφέρουμε δύο ακόμα κείμενα που συμπεριλαμβάνονται στον παρόντα τόμο: Το ένα κείμενο είναι το σύντομο, αλλά περιεκτικό ως προς την ουσία του νοήματος, προλογικό σημείωμα της Ζωής Παπαναούμ, καθηγήτριας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ και σημερινής επόπτριας του Σχολείου. Το δεύτερο κείμενο είναι ο κατατοπιστικός Πρόλογος του Β. Χατζηβασιλείου, με τον οποίο οι αναγνώστες πληροφορούνται για τους σκοπούς και

το σκεπτικό της παρούσας έκδοσης, μαθαίνουν για τη μέθοδο εργασίας και το υλικό που επελέχθηκε, αλλά κυρίως μοιράζονται τα δυνατά συναισθήματα των επιμελητών για το Σχολείο και την αγωνία τους για τυχόν ελλείψεις του έργου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πολλοί κατανοούμε αυτό που επιμένει να υπογραμμίζει ο Β. Χατζηβασιλείου, ότι ένα φωτογραφικό λεύκωμα δεν μπορεί να περιέχει με αντικειμενικό τρόπο τα πάντα από τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής στα 75 χρόνια ζωής του Πειραματικού Σχολείου, ούτε είναι δυνατό να συμπεριλάβει φωτογραφίες με τα πρόσωπα όλων αυτών που αποτέλεσαν και συνεχίζουν να αποτελούν μέλη αυτής της ξεχωριστής κοινότητας. Δεν είναι άλλωστε αυτό το ζητούμενο. Ένα φωτογραφικό λεύκωμα είναι κυρίως αναπαραστάσεις από στιγμές του παρελθόντος, είναι αντανάκλασεις της ατομικής και συλλογικής μνήμης στη φαντασία, είναι ένας καθρέπτης, όπου οι παλιοί και νεότεροι, μαθητές και εκπαιδευτικοί, μπορούν να αναγνωρίσουν και να θυμηθούν “εικόνες” από τη δική τους ζωή στο Σχολείο, ακόμα και αν στα φωτογραφικά στιγμιότυπα δεν παρουσιάζονται οι ίδιοι αλλά κάποιοι άλλοι.

Επομένως, το παρόν φωτογραφικό λεύκωμα είναι ένα συμβολικό αφιέρωμα στο παρελθόν, αλλά και μία υπόσχεση στο παρόν. Είναι όμως παράλληλα και μία ευχή ή ίσως και εντολή για το μέλλον της σχολικής κοινότητας. Είναι τελικά μία πρόσκληση προς εμάς τους νεότερους, που συνεχίζουμε να κινούμαστε στις ίδιες αίθουσες διδασκαλίας, να διατηρήσουμε “αναλλοίωτη” την ουσία του παιδαγωγικού έργου... Γιατί κάποιοι από εμάς οφείλουμε με συγκίνηση να ομολογήσουμε ότι πράγματι “ο χρόνος επισκέπτεται αναλλοίωτος” όχι μόνο στις σελίδες της έκδοσης, αλλά και στους χώρους του Σχολείου, όπου συχνά αισθανόμαστε τις σκιές των παλιών εκπαιδευτικών και μαθητών να παρακολουθούν την πορεία μας στο παρόν και το μέλλον, καλώντας μας να ακολουθήσουμε το δρόμο που πρώτοι αυτοί χάραξαν.

Η παρούσα όμως έκδοση δεν απευθύνεται μόνο σε όσους συνδέθηκαν ή συνδέονται με τη ζωή του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Απευθύνεται και στους αναγνώστες που ακόμα πιστεύουν στις αρχές και τις αξίες της αληθινής παιδείας, της ανθρωπιστικής παιδείας. Απευθύνεται, δηλαδή, κυρίως σε όσους ακόμα πιστεύουν ότι η αληθινή παιδεία είναι “ποίηση” και δημιουργία...